

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Дияна Георгиева

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма *Теория на възпитанието и дидактика*

Автор: Петър Атанасов Петров

Тема: „Съвременни експериментални техники на рисуване в подготовката на студенти от педагогически специалности“

Научен ръководител: доц. д-р Ани Златева

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 1925/20.06.2022 г. на Ректора на Тракийски университет съм утвърдена за член на научно жури в процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Съвременни експериментални техники на рисуване в подготовката на студенти от педагогически специалности“ за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

Дисертационният труд, разработен от Петър Атанасов Петров – докторант на самостоятелна форма на обучение в докторска програма *Теория на възпитанието и дидактика*, е с обем от 208 страници и се състои от увод, три глави, изводи, научни приноси, заключение, списък с използвана литература и приложения. Основният текст съдържа 185 стандартни страници, следвани от 6 приложения, визуализиращи продукцията на студентите и учениците, като участници в констатиращия, формиращия и контролния етап на емпиричното изследване. В дисертацията присъстват 30 фигуративни изображения и 88 таблици с подходящи наименования и последователна номерация. Списъкът на използваната литература представлява набор от 77 заглавия, от които голяма част са с транслитерация на кирилица, въпреки че принадлежат на автори – представители на западната научна школа. Включени са и 8 литературни източници, заимствани от интернет-пространството.

Докторантът е представил 3 публикации в издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, които кореспондират с темата на дисертационния труд.

2. Актуалност на темата и целесъобразност на поставените цели и задачи

Тематиката за получаване на качествена подготовка в ареала на изобразителното изкуство, съответстваща на високите стандарти на професионално и лично поведение, продължава да поддържа своята актуалност с прилагането на ресурси за развитие на творческия капацитет в различните еманации на съвременното изобразително изкуство, от една страна, и търсенето на релевантни решения, които да съдействат за преодоляване на шаблонния маниер при изпълнение на изобразителните задачи в хода на организираните форми на обучението по изобразително изкуство и предлагане на друг модел с висок коефициент на полезно действие. Обучението по изобразително изкуство, както в началната степен на основното образование, така и в структурите на висшето училище, е в позиция на субординация с развитието на съвременното изкуство, като художествена тенденция, въплъщаваща новаторски художествени изрази и техники, които изграждат аспекти, участващи в оформянето на нов мироглед в художествения свят.

В този контекст се вписва основната теза на дисертацията, според която е назряла необходимостта от прилагане на педагогическа технология в подготовката по изобразително изкуство на лицата, намиращи се в двата края на образователния континуум, в отговор на съвременните образователни парадигми. Проведеното емпирично изследване е фокусирано именно към апробиране и проверка на ефектите от иновационна педагогическа система, чийто градивен елемент са модерни експериментални изобразителни техники, предназначени за развитието на изобразителните способности и визуалната грамотност, активизирането на съзидателния потенциал и иницирането на оригинални идеи от студентите, представители на педагогическите специалности, и учениците от началния етап на обучение.

3. Познаване на проблема

Генерираният текст на дисертацията е показателен за високата степен на познаване на многопластовата проблематика, разработвана от съвременни автори. Предложен е многоаспектен анализ на концепции, илюстриращи съвременната картина

за развитието на проблема в теоретичен план. Изтъкнати са перспективите за практически приложения на научните открития до настоящия момент. Паралелно с това е демонстрирано персонално отношение към представените от чуждестранните специалисти становища, свързани с тематичното поле на дисертационната разработка.

4. Методика на изследването

Методиката на изследването е авторска и включва инструментариум за наблюдение на творческите прояви на студентите и учениците и диагностична оценка на тяхната визуална грамотност и изобразителни способности в условията на констатиращ, формиращ и контролен експеримент. Формулирани са критериите в дидактичен и естетичен контекст и съответните им показатели за композиция, техническа изразителност, богатство на изразните средства, емоционално-естетически ефект на рисунката, както и количествените и качествените параметри. Резултатите са обработени с общоприетите методи на математическата статистика.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в 3 глави. **Първа глава** е посветена на теоретични интерпретации на проблематиката. Синтезирано и последователно са изведени анализи на литературно-научни постижения през призмата на обобщени исторически факти и актуални тенденции в развитието на изобразителното изкуство. Основен акцент е поставен върху диференциалните маркери, разделящи модерното изкуство от съвременното изкуство. Направена е дескрипция на иманентните характеристики на съвременното изкуство, последвана от творческа дисекция на неговото съдържание, представено от плеяда направления – плод на непрестанно развиващата се философско-естетическата мисъл. Специално внимание е отделено на аналитичен преглед относно съвременните аспекти в обучението по изобразително изкуство в началната и висшата образователна степен в контекста на актуалните изобразителни техники и експерименталните техники на рисуване, консистентни на изискванията за гъвкавост и оригиналност, за генериране на нови концепции, нови преживявания и реалности. Иновативен аспект в теоретичния анализ е разглеждането и интерпретацията на развиващия и творческия потенциал на съвременните техники за рисуване в организирани форми на подготовка на студентите и учениците по изобразително изкуство. Инспирират се идеи за осъзнаване на безграничността на креативността и въображението; за разбиране на изкуството на дълбинно ниво; за

повишаване на аналитичното, оценъчното и съзидателното равнище, за „изостряне“ на наблюдателността и визуалната сензитивност към специфични стимули. Значим фокус е поставен върху учебното съдържание по предмета *Изобразително изкуство* в първи клас, което обезпечава експресия на идеи и преживявания; формиране на критерии за естетика в хода на перцепция на реални и произведения на изобразителното изкуство; развитие на набор от когнитивни, емоционални и поведенчески умения; акумулиране на емпиричен опит при опериране с изобразителни техники и специфични материали; събуждане и поддържане на интерес към постиженията на националната и световната художествена култура. Обособената теоретична част на дисертацията завършва с логически изведени обобщения, които очертават методологичните бази на проведеното емпирично изследване и главните параметри за анализ и дискусия на получените от него резултати. Теоретичният анализ на проблематиката се характеризира с четивност, ползване на актуална научна литература и стегнатост на изложението.

Втора глава презентира методологичния компонент на емпиричното изследване, показващ методологичната грамотност на изследователя. Целта, обектът, предметът и задачите на емпиричното изследване са посочени коректно и ясно. Поставен е изследователският въпрос и съответстващата хипотеза, която постулира, че генерирането на положителен ефект върху подготовката на студентите от педагогическите специалности по изобразително изкуство е възможно чрез теоретически обоснована и експериментално верифицирана необходимост от прилагане на обучителна система, използваща съвременни експериментални техники на рисуване. Участниците в изследването са общо 44 – 23 деца от първи клас, обучавани на територията на СУ „Железник“ в гр. Стара Загора и разнородни по възрастов признак 21 студенти от II, III и IV курс на специалност ПНУП към Педагогически факултет на Тракийски университет. Диагностичният инструментариум се базира на емпиричните методи и интерпретационния метод. Колекциониранияте данни са кодирани, регистрирани и обработени чрез компонентите на честотния анализ.

В **трета глава** се анализират резултатите, получени в хода на констатиращия и контролния експеримент, както за учениците от първи клас, така и за студентите от ПНУП. Прецизирани са сравнителни анализи на постиженията в двете, диференцирани по образователен признак групи, поотделно. Дисертацията печели много с качествените интерпретации на обработените данни, визиращи установена положителна динамика след апликацията на структурираната педагогическа система, ползваща потенциална на

съвременните експериментални изобразителни техники. Анализите са богато визуализирани с таблици и фигури, което допринася за по-добрата прегледност и четивност на дисертационния труд. Като друга положителна страна на количествения и качествения анализ може да се посочи сравняването на получените резултати от двете подгрупи участници – ученици и студенти. При паралелното проследяване на статуса за създаване на изображения, съчетаващи спазване на композиционните правила и коректно използване на богатата палитра от изразни средства в художествените продукти на учениците и студентите, се установи прогрес в овладяването на структурни елементи като: образ, композиция, колорит, и усъвършенстването на способността за възпроизвеждане на емоционално-естетически ефект.

Важни за подготовката по изобразително изкуство са изводите, които изтъква докторантът и на тази основа формулираните препоръки по отношение на педагогическите кадри и учениците от началния курс на обучение, във връзка с дистанциране от формализма при провеждане на упражненията; познаване на етапите и закономерностите на развитие на изобразителната дейност в зависимост от възрастовия фактор; своевременна и адекватна реакция в отговор на демотивиращи патерни и прояви на индиферентност към изпълнението на изобразителните задачи в хода на урока/лекцията/семинара.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на дисертационния труд могат да се обособят в три равнини: теоретични, научно-приложни и диагностично-практически. Приемам всички посочени приноси.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е публикувал 3 научни материала, които представят на научната общност съществени моменти от дисертационното изследване.

8. Автореферат

Представеният автореферат отразява в синтезиран формат структурата и съдържанието на дисертационния труд.

9. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам по-широка популяризация на получените емпирични резултати, тъй като дисертацията е с очертана приложна стойност и очаквани ефекти в текущата образователна практика. Тя съдържа голям потенциал за по-нататъшни научни изследвания в контекста на общото образование, за придобиването на адекватна визуална грамотност при учениците във всички образователни степени, чието семантично съдържание е в релация със способност за интерпретация и осмисляне на представена под формата на изображение информация, с което определеността на понятието излиза извън рамките на традиционната, свързана с умение за тълкуване на ръкописен или плоско-печатен шрифт.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Петър Петров съдържа теоретични, научно-приложни и диагностично-практически резултати, които оценявам като съществен принос в педагогическата наука. Те са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Тракийски университет и изискванията на Педагогически факултет. Докторантът е придобил систематизирани теоретични познания и компетентности по научна специалност „Теория на възпитанието и дидактика“ и изградил капацитет за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Оценявам **положително** проведеното научно изследване и предлагам на уважаемото научното жури да **присъди образователната и научна степен „Доктор“** на Петър Атанасов Петров в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

03. 08. 2022 г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Дияна Георгиева/